

Kommunal- og regionaldepartementet
Postboks 8112 Dep.

0032 OSLO

Deres ref. : 08/1060-2 MAR
Vår ref. : 08/2837 OHE
Dokumentnr. : 16904/08
Saksbehandler : Odd Hellum
Arkivkode : 010 &13
Dato : 25.09.2008
Gradering :

HØRING - FORSLAG TIL ENDRINGER I VALGLOVEN OG KOMMUNELOVEN

Sorum økonomi- og administrasjonsutvalg behandlet ovennevnte høring i sitt møte 24.09.2008 og fattet følgende enstemmige vedtak:

"Sorum kommune avgir følgende uttalelse i høringssak – "Forslag til endringer i vallova og kommunelova":

Perioden for forhåndsstemmegivningen.

Bakgrunnen for departementets forslag er godt, men antagelig svært marginalt. Med én måneds anledning til å avgi stemme, og med mulighet for å avgi forhåndsstemme i en hvilken som helst kommune i landet, i utlandet osv., må man anta at behovet er svært godt dekket.

De praktiske utfordringene for den enkelte kommune vil nok være større enn hva høringsnotatet antyder:

- Juli er ferietid i kommunene, og det vil være et problem å bemanne forhåndsstemmemottaket med personell som har den nødvendige kompetansen i denne perioden.
- Valglistene er godkjent, men stemmesedlene er normalt ikke levert fra trykkeriet 1. juli.

Det anbefales følgelig at perioden for forhåndsstemmegivningen ikke endres.

Åpningstider på valgdagen/todagersvalg.

Departementet foreslår en særbestemmelse som innebærer at vedtak om utvidelse av stemmetiden kan fattes i kommunestyret med et mindretallsvedtak. Det kan reises spørsmål ved om de to aktuelle spørsmålene dette gjelder er så vesentlige at et eventuelt mindretall skal kunne bestemme.

Prinsippet om at alle velgere så langt mulig skal kunne få avgitt sin stemme, er et viktig prinsipp, men departementet bør allikevel vurdere nøye hvorvidt det å innføre en bestemmelse om mindretallsvedtak er veien å gå for å oppnå dette.

Valgobservasjon.

Det å lovfeste anledningen til valgobservasjon i Norge må være bare positivt. Norge forplikter seg på mange områder gjennom internasjonale avtaler, og valgobservasjon bør være en del av slike avtaler. I

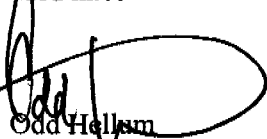
tillegg bør så vel norsk valgavvikling som de landene og institusjonene observatørene kommer fra kunne ha gjensidig utbytte av resultatene av observasjonen.

Rådgivende lokale folkeavstemninger.

En lovfesting av rådgivende lokale folkeavstemninger, slik departementet foreslår, anses som positivt. Dette har vært en ikke-lovfestet rett så langt, og en bestemmelse i loven vil bl.a. kunne gjøre det enklere å gjennomføre slike folkeavstemninger på en korrekt måte.”

Det vises for øvrig til de vurderingene som ligger i rådmannens saksframlegg. Se vedlegg.

Med hilsen

Odd Hellum
Politisk sekretær

Vedlegg:

- Utskrift av økonomi- og administrasjonsutvalgets behandling
- Rådmannens saksframlegg

UTSKRIFT AV MØTEBOK

SØRUM KOMMUNE, POSTBOKS 113, 1921 SØRUMSAND TLF 63 82 53 00

Utvalg:
Økonomi- og administrasjonsutvalget

Møtedato:
24.09.2008

Arkivsaknr:
08/2837

Utvalgsaknr:
76/08

Saksbehandler Odd Hellum
K-kode 010 &13

HØRING - FORSLAG TIL ENDRINGER I VALGLOVEN OG KOMMUNELOVEN

Behandling:

Rådmannens innstilling ble vedtatt enstemmig.

Vedtak:

Sørum kommune avgir følgende uttalelse i høringssak – ”Forslag til endringer i vallova og kommunelova”:

Perioden for forhåndsstemmegivningen.

Bakgrunnen for departementets forslag er godt, men antagelig svært marginalt. Med én måneds anledning til å avgi stemme, og med mulighet for å avgi forhåndsstemme i en hvilken som helst kommune i landet, i utlandet osv., må man anta at behovet er svært godt dekket.

De praktiske utfordringene for den enkelte kommune vil nok være større enn hva høringsnotatet antyder:

- Juli er ferietid i kommunene, og det vil være et problem å bemanne forhåndsstemmemottaket med personell som har den nødvendige kompetansen i denne perioden.
- Valglistene er godkjent, men stemmesedlene er normalt ikke levert fra trykkeriet 1. juli.

Det anbefales følgelig at perioden for forhåndsstemmegivningen ikke endres.

Åpningstider på valgdagen/todagersvalg.

Departementet foreslår en særbestemmelse som innebærer at vedtak om utvidelse av stemmetiden kan fattes i kommunestyret med et mindretallsvedtak. Det kan reises spørsmål ved om de to aktuelle spørsmålene dette gjelder er så vesentlige at et eventuelt mindretall skal kunne bestemme.

Prinsippet om at alle velgere så langt mulig skal kunne få avgitt sin stemme, er et viktig prinsipp, men departementet bør allikevel vurdere nøye hvorvidt det å innføre en bestemmelse om mindretallsvedtak er veien å gå for å oppnå dette.

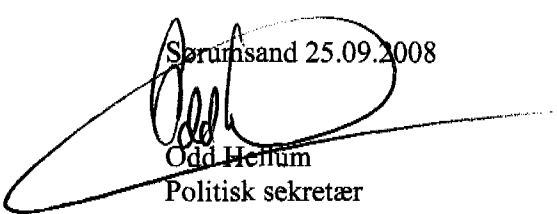
Valgobservasjon.

Det å lovfeste anledningen til valgobservasjon i Norge må være bare positivt. Norge forplikter seg på mange områder gjennom internasjonale avtaler, og valgobservasjon bør være en del av slike avtaler. I tillegg bør så vel norsk valgavvikling som de landene og institusjonene observatørene kommer fra kunne ha gjensidig utbytte av resultatene av observasjonen.

Rådgivende lokale folkeavstemninger.

En lovfesting av rådgivende lokale folkeavstemninger, slik departementet foreslår, anses som positivt. Dette har vært en ikke-lovfestet rett så langt, og en bestemmelse i loven vil bl.a. kunne gjøre det enklere å gjennomføre slike folkeavstemninger på en korrekt måte.

Sørumsand 25.09.2008

Odd Høffum

Politisk sekretær

Melding om vedtak til:

- KRD

Saksutredning med administrasjonens innstilling:

Saksfremlegg

Arkivsak: 08/2837
 Sakstittel: HØRING - FORSLAG TIL ENDRINGER I VALGLOVEN OG
 KOMMUNELOVEN
 K-kode: 010 & 13
 Saksbehandler: Odd Hellum

Innstilling:

Sørum kommune avgir følgende uttalelse i høringssak – ”Forslag til endringer i vallova og kommunelova”:

Perioden for forhåndsstemmegivningen.

Bakgrunnen for departementets forslag er godt, men antagelig svært marginalt. Med én måneds anledning til å avgi stemme, og med mulighet for å avgi forhåndsstemme i en hvilken som helst kommune i landet, i utlandet osv., må man anta at behovet er svært godt dekket.

De praktiske utfordringene for den enkelte kommune vil nok være større enn hva høringsnotatet antyder:

- Juli er ferietid i kommunene, og det vil være et problem å bemanne forhåndsstemmemottaket med personell som har den nødvendige kompetansen i denne perioden.
- Valglistene er godkjent, men stemmesedlene er normalt ikke levert fra trykkeriet 1. juli.

Det anbefales følgelig at perioden for forhåndsstemmegivningen ikke endres.

Åpningstider på valgdagen/todagersvalg.

Departementet foreslår en særbestemmelse som innebærer at vedtak om utvidelse av stemmetiden kan fattes i kommunestyret med et mindretallsvedtak. Det kan reises spørsmål ved om de to aktuelle spørsmålene dette gjelder er så vesentlige at et eventuelt mindretall skal kunne bestemme.

Prinsippet om at alle velgere så langt mulig skal kunne få avgitt sin stemme, er et viktig prinsipp, men departementet bør allikevel vurdere nøye hvorvidt det å innføre en bestemmelse om mindretallsvedtak er veien å gå for å oppnå dette.

Valgobservasjon.

Det å lovfeste anledningen til valgobservasjon i Norge må være bare positivt. Norge forplikter seg på mange områder gjennom internasjonale avtaler, og valgobservasjon bør være en del av slike avtaler. I tillegg bør så vel norsk valgavvikling som de landene og institusjonene observatørene kommer fra kunne ha gjensidig utbytte av resultatene av observasjonen.

Rådgivende lokale folkeavstemninger.

En lovfesting av rådgivende lokale folkeavstemninger, slik departementet foreslår, anses som positivt. Dette har vært en ikke-lovfestet rett så langt, og en bestemmelse i loven vil bl.a. kunne gjøre det enklere å gjennomføre slike folkeavstemninger på en korrekt måte.

Kommunal- og regionaldepartementet foreslår enkelte endringer i valgloven og én i kommuneloven om rådgivende lokale folkeavstemninger. Kommunene er bedt om å gi sitt syn på forslagene.

Vedlegg:

- Ingen.

Andre dokumenter, som ikke er vedlagt:

- KRDs høringsnotat: www.regjeringen.no/nb/dep/krd/pressesenter/pressemeldinger/2008/hoeyring-om-endringer-i-vallova.html?id=520311

Saksutredning:

Bakgrunn for saken:

Kommunal- og regionaldepartementet (KRD) har utarbeidet forslag til enkelte endringer i valgloven og i kommuneloven. Forslaget er sendt på høring til bl.a. landets kommuner, med frist for å avgi uttalelse 30. september 2008.

Saksopplysninger:

Departementets høringsnotat er på drøyt 80 sider. På grunn av omfanget velger vi ikke å legge ved dokumentet i sin helhet. Det kan imidlertid leses via lenken til KRDs sider ovenfor.

Vi gjengir i stedet konklusjonene i de endringene som foreslås, og i enkelte forhold som er vurdert, men hvor det ikke foreslås noen endring i lovgivningen. Rådmannens forslag til uttalelse gjengis som innstilling i saken.

De forholdene som er vurdert i KRDs høringsnotat er følgende:

- Tilrettelegging for funksjonshemmede.
- Informasjon til velgerne.
- Legitimasjonsplikt ved stemmegivningen.
- Manntallet/maskinelle tellerutiner.
- Sted for forhåndsstemmegivningen.
- Åpningstider for forhåndsstemmegivningen.
- Perioden for forhåndsstemmegivningen.
- Ambulerende forhåndsstemmemottak.
- For sent innkomne forhåndsstemmer.
- Åpningstider på valgdagen.
- Todagersvalg.
- Krav til stemmesedlene.
- Krav til stemmestyremedlemmer.
- Gjeninnføring av stemmeseddelkonvolutter?
- Valgobservasjon.
- Rådgivende lokale folkeavstemninger.

KRDs forslag i de enkelte punktene vil bli drøftet nedenfor, eller kommentert med "*Ingen kommentarer til dette*".

Drøfting/vurdering:

Tilrettelegging for funksjonshemmede.

KRD peker på at undersøkelser som er gjennomført om tilgjengelighet til og tilrettelegging for funksjonshemmede i valglokalene viser at dette i hovedsak er godt utført i kommunene. Det foreslås ingen lovendring, men et enda bedre samarbeid og enda bedre veiledere for å få tilretteleggingen stadig bedre.

Departementets syn støttes. Ingen ytterligere kommentarer til dette.

Informasjon til velgerne.

Undersøkelser som er gjennomført viser ifølge KRD at informasjonsvirksomheten overfor velgerne har nådd målene som har vært satt. Det foreslås ingen lovendring, men departementet ser det som nødvendig at informasjonsinnsatsen minst holder seg på dagens nivå ved kommende valg.

Departementets syn støttes. Ingen ytterligere kommentarer til dette.

Legitimasjonsplikt ved stemmegivningen.

Før valget i 2007 ble det innført krav om at alle velgere skal vise legitimasjon når de skal stemme, så sant ikke stemmemottaker kjenner velgeren. Rapporter har vist at noen velgere unnlot å stemme fordi de hadde glemt, eller ikke hadde noen gyldig form for legitimasjon. Men for det aller meste forløp dette uten noen problemer rundt om i kommunene. Fra enkelte hold har det blitt reist krav om at departementet må sørge for at det legges til rette for gratis legitimasjon til de velgere som ikke har slik.

KRD konkluderer med at de ikke ser det som formålstjenlig å pålegge kommunene å skrive ut gratis legitimasjon i forbindelse med valgene. Dette er et forhold som vil "gå seg til" ved at velgerne blir vant til ordningen. Det foreslås ingen lovendring.

Departementets syn støttes. Ingen ytterligere kommentarer til dette.

Manntallet/maskinelle tellerutiner.

Det er blitt stadig mer vanlig at opptellingen av stemmer på valgnatta skjer maskinelt ved bruk av scannere og særskilt utviklet programvare. Ved valget 2007 inneholdt programvaren fra én av leverandørene en feil, som førte til feiltelling i enkelte kommuner. Dette var ikke tilfellet i Sørumsand, som brukte en annen systemleverandør.

Departementet vil vurdere om, og i så fall hvordan, det bør innføres en godkjenningsordning for maskinelle tellesystem og/eller programvare. Det foreslås ingen lovendring, dette er noe KRD vil se nærmere på.

Ingen kommentarer til dette.

Sted for forhåndsstemmegivningen.

Valgloven setter som krav at forhåndsstemmegivningen skal foregå i "egnet lokale". I tillegg skal det mottas stemmer på helse- og sosialinstitusjoner. Lokalene skal være lett tilgjengelig både geografisk og fysisk utformet. Hva som er de best egnede lokalene i den enkelte kommune, vil naturlig nok variere. Departementet er klar over disse lokale variasjonene, og vil foreløpig ikke foreslå noen innskjerper i bestemmelsene om hvor det skal mottas forhåndsstemmer.

KRD understreker behovet for spesielt god tilrettelegging for mottak av stemmer fra unge velgere, for eksempel ved mottak av stemmer på videregående skoler. Slik ordning har vi hatt i Sørumsand ved de senere valgene, ikke ved mottak på Sørumsand videregående skole, men ved dager hvor det tilrettelegges særskilt for at elevene kan avgi stemmer i Sørumsand rådhus (nærmeste nabo). Dette opplegget er etter særskilt ønske fra ledelsen ved skolen.

Departementets syn støttes. Ingen ytterligere kommentarer til dette.

Åpningstider for forhåndsstemmegivningen.

Den enkelte kommune skal selv fastsette åpningstidene for forhåndsstemmegivningen. Disse vil derfor naturlig nok variere fra kommune til kommune, da det er mange ulike forhold som spiller inn.

KRD finner ikke grunn til å lovefste bestemte åpningstider nå. De anmoder fortsatt kommunene om å ha langåpent noen dager og lørdagsåpent i de siste ukene før valget. Slike åpningstider har vi hatt i Sørums så lenge kommunene selv har mottatt forhåndsstemmene.

Departementets syn støttes. Ingen ytterligere kommentarer til dette.

Perioden for forhåndsstemmegivningen.

Valgloven slår fast at forhåndsstemmegivningen starter 10. august og avsluttes siste fredag før valgdagen. Utenriks både starter og avsluttes perioden tidligere. Innenriks kan man altså avgi stemmer én måned før valget i tillegg til på valgdagen(e). Departementet og noen kommuner har fått spørsmål fra velgere om å kunne få avgi stemme før 10. august, da velgeren har problemer med å avgi stemme den siste måneden før valget.

KRD foreslår av den grunn at det innføres en ny lovbestemmelse om tidligstemmegivning i perioden 1. juli – 9. august, med et enkelt tilrettelagt forhåndsstemmemottak i hver enkelt kommune.

Vår vurdering:

Bakgrunnen for departementets forslag er godt, men antagelig svært marginalt. Med én måneds anledning til å avgi stemme, og med mulighet for å avgi forhåndsstemme i alle landets kommuner, i utlandet osv., må man anta at behovet er svært godt dekket.

De praktiske utfordringene for den enkelte kommune vil nok være større enn hva høringsnotatet antyder:

- Juli er ferietid i kommunene, og det vil være et problem å bemanne forhåndsstemmemottaket med personell som har den nødvendige kompetansen i denne perioden.
- Valglistene er godkjent, men stemmesedlene er normalt ikke levert fra trykkeriet 1. juli.

Det anbefales følgelig at perioden for forhåndsstemmegivningen ikke endres.

For sent innkomne forhåndsstemmer.

Etter gjeldende valglov må forhåndsstemmer som kommer i posten fra andre kommuner eller som er mottatt utenriks være innkommet senest kl. 20.00 på valgdagen, mandag. Ved valget i 2007 ble totalt 145 forhåndsstemmer forkastet i hele landet fordi de kom for sent fram.

Departementet finner ikke grunn til å foreslå nye tiltak, ut over å peke på hvor viktig det er at alle stemmer blir sendt som A-post, noe vi har som fast rutine i Sørums.

Ingen kommentarer til dette.

Åpningstider på valgdagen/todagersvalg.

Etter valgloven skal alle valglokaler stenge senest kl. 20.00 på valgdagen, mandag. De kan imidlertid stenge tidligere, ut fra lokale forhold og etter vedtak i valgstyret. Før 2002 kunne valglokalene holde åpent til kl. 21.00.

De fleste kommuner rapporterer at de ikke har noen problemer med kødannelse før lokalene stenger, men i de større byene har det til dels vært slike problemer. Slike problemer har vært størst i kommuner med éndagsvalg, altså valg kun på mandagen. Antallet kommuner med todagersvalg er stadig stigende.

Departementet ønsker ikke å lovefste at valglokaler skal holde lenger åpent enn til kl. 20.00 på valgdagen, heller ikke et krav om todagersvalg.

Det KRD foreslår, er følgende nye bestemmelser:

§ 9-2 andre ledd skal lyde:

Kommunestyret kan selv vedta at det på ett eller flere steder i kommunen skal holdes valg også søndagen før den offisielle valgdagen. *Slikt vedtak treffes med tilslutning av så mange stemmer som tilsvarer minst 1/3 av kommunestyrets medlemmer.*

§ 9-3 andre ledd skal lyde:

Valgstyret bestemmer hvor stemmegivningen skal foregå, og fastsetter tiden for stemmegivningen. *Kommunestyret kan selv med tilslutning av så mange stemmer som tilsvarer minst 1/3 av kommunestyrets medlemmer, vedta å holde valglokalene åpne lenger enn det valgstyret har vedtatt.* Stemmegivningen mandag må ikke foregå senere enn kl. 21.

Vår vurdering:

Departementet foreslår her en særbestemmelse som innebærer at vedtak om utvidelse av stemmetiden kan fattes i kommunestyret med et mindretallsvedtak. Det kan reises spørsmål ved om de to aktuelle spørsmålene dette gjelder er så vesentlige at et eventuelt mindretall skal kunne bestemme. Så vidt vi er kjent med vil dette i så fall være det eneste forholdet hvor kommunestyret gis anledning til å fatte mindretallsvedtak. Selv ikke spørsmålet om innføring av kommunal parlamentarisme gjøres til gjenstand for mindretallsvedtak. (Slikt vedtak foretas gjennom en to-trinnsbehandling, hvor det ved endelig vedtak er tilstrekkelig at minst halvdelen av kommunestyrets medlemmer stemmer for.)

Prinsippet om at alle velgere så langt mulig skal kunne få avgitt sin stemme, er et viktig prinsipp, men departementet bør allikevel vurdere nøye hvorvidt det å innføre en bestemmelse om mindretallsvedtak er veien å gå for å oppnå dette.

Krav til stemmesedlene.

Departementet drøfter hvorvidt det bør innføres et forbud mot at velgerne benytter andre stemmesedler enn de som ligger i valglokalet. Hensikten skulle i så fall være å unngå forfalskede stemmesedler, organiserte velgeraksjoner, påvirkning av velgerne gjennom partienes utdeling av stemmesedler utenfor valglokalene osv.

KRD har imidlertid kommet til at innføring av en slik bestemmelse sannsynligvis ville føre til flere forkastede stemmesedler, og i tillegg må velgeraksjoner og valgagitasjon anses som en naturlig del av vårt demokrati. Det foreslås derfor ingen lovendring.

Departementets syn støttes. Ingen ytterligere kommentarer til dette.

Krav til stemmestyremedlemmer.

Departementet drøfter hvorvidt det bør innføres restriksjoner mot at politikere, eller eventuelt bare listekandidater, skal ha adgang til å sitte som stemmestyremedlemmer ute i valglokalene. At både politikere og listekandidater sitter i stemmestyrene, er vanlig i de fleste norske kommuner, også i Sørumsund.

KRD foreslår ingen restriksjoner i denne adgangen. Det å sitte som stemmestyremedlem er en del av vårt demokratiske system. Departementet presiserer imidlertid at stemmestyrene må være så bredt sammensatt at de totalt sett er å anse som "nøytrale", og at det i opplæringen av stemmestyrene legges stor vekt på deres opptreden og holding i mottaket av velgere. Dette vil vi anse har vært og er godt ivaretatt i Sørumsund kommune.

Departementets syn støttes. Ingen ytterligere kommentarer til dette.

Gjeninnføring av stemmeseddelkonvolutter?

Notatet drøfter hvorvidt den tidligere ordningen med bruk av stemmeseddelkonvolutter på valgdagen bør gjeninnføres. Bakgrunnen for at spørsmålet reises, er særlig prinsippet om hemmelig valg. Kan det gjennomføres godt nok uten stemmeseddelkonvolutter?

Departementet finner imidlertid at alt i alt er fordelene ved ikke å benytte konvolutt større enn ved å bruke slike. Bl.a. fører dagens ordning til færre "løse stemmesedler" i valgurnene, og velgerne er blitt mer og mer vant til å levere fra seg sedlene på en slik måte at funksjonæren ikke kan se hvilken valgliste som leveres.

Det foreslås derfor ingen lovendring.

Departementets syn støttes. Ingen ytterligere kommentarer til dette.

Valgobservasjon.

Vi har gjennom media vært vant til å se eller høre om valgobservatører i andre land, men ikke i Norge, selv om det faktisk også har blitt gjennomført ved valg i Norge.

KRD foreslår en lovfesting med retningslinjer for valgobservasjon også i Norge:

Ny § 15-10 skal lyde:

§ 15-10 Valgobservasjon

(1) Departementet kan akkreditere nasjonale og internasjonale valgobservatører fra institusjoner eller organisasjoner til å observere gjennomføringen av valg til Stortinget eller valg til kommunestyre og fylkesting.

(2) Kommunene er forpliktet til å ta imot akkrediterte valgobservatører og tilrettelegge for valgobservasjon.

(3) Departementet kan gi forskrift om akkreditering av valgobservatører og tilrettelegging av valgobservasjon.

Vår vurdering:

Det å lovfeste anledningen til valgobservasjon i Norge må være bare positivt. Norge forplikter seg på mange områder gjennom internasjonale avtaler, og valgobservasjon bør være en del av slike avtaler. I tillegg bør så vel norsk valgavvikling som de landene og institusjonene observatørene kommer fra kunne ha gjensidig utbytte av resultatene av observasjonen.

Rådgivende lokale folkeavstemninger.

Avvikling av lokale folkeavstemninger er innarbeidet praksis i det norske lokaldemokratiet, selv om slike folkeavstemninger ikke er lovregulert. Disse er alltid rådgivende, ikke bindende overfor kommunestyret, som har det siste og avgjørende ordet. Dette er i tråd med vårt prinsipp om representativt demokrati.

Det har vært drøftet både å innføre mulighet for rådgivende folkeavstemninger og bindende folkeavstemninger.

KRDs syn er at en folkeavstemning på sett og vis kan være "bindende" i den forstand at det enkelte parti, om de ønsker å signalisere det, kan forplikte seg til å stemme i tråd med folkeflertallet, slik det kommer til uttrykk i folkeavstemningen. Kommunestyrets avgjørelsesmyndighet kan imidlertid ikke bindes på denne måten.

KRD foreslår følgende nye bestemmelse i kommuneloven:

Ny overskrift i kap. 6A skal lyde:

Kapittel 6 A. Innbyggerinitiativ og rådgivende lokale folkeavstemninger

Ny § 39b Lokale folkeavstemninger

1. Kommunestyret eller fylkestinget kan selv bestemme at det skal avholdes rådgivende lokal folkeavstemning.

2. Kommunene og fylkeskommunene plikter å gi de oppgaver som departementet finner er nødvendige for å offentliggjøre informasjon om lokale folkeavstemninger.

Vår vurdering:

En lovfesting av rådgivende lokale folkeavstemninger, slik departementet foreslår, anses som positivt. Dette har vært en ikke-lovfestet rett så langt, og en bestemmelse i loven vil bl.a. kunne gjøre det enklere å gjennomføre slike folkeavstemninger på en korrekt måte.

Utskrift av saken til:

- KRD

Sørumsand, den 10.09.2008

Seksjonsleder: Helga Soldal